

تغییرات پروتئین واکنشگر-C، ایترلوکین-6 سرمی و شاخص‌های لیپیدی در مردان میان‌سال غیر فعال پس از تمرینات مقاومتی

احسان میر^۱، دکتر سید رضا عطارزاده حسینی*^۲، مجتبی میرسعیدی^۳، کیوان حجازی^۴

^۱ کارشناسی ارشد فیزیولوژی ورزش، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

^۲ دانشیار گروه فیزیولوژی ورزش، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

^۳ کارشناسی ارشد فیزیولوژی ورزش، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کالله، گلستان، ایران

^۴ دانشجوی دکتری فیزیولوژی ورزش، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

نشانی مکاتبه نویسنده مسؤول: مشهد- میدان آزادی- پردیس دانشگاه، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دکتر سید رضا عطارزاده حسینی

E-mail: rattarzadeh@yahoo.com

وصول: ۹۲/۱۲/۹۲، اصلاح: ۹۳/۱/۲۴، پذیرش: ۹۳/۱/۱۶

چکیده

زمینه و هدف: خطر بروز بیماری‌های دیابت و قلبی - عروقی در افراد مسن، چاق و کم تحرک زیاد است. تمرین ورزشی، اختلالات متابولیکی مرتبط با این بیماری‌ها را بهبودی بخشد. هدف از این پژوهش، بررسی تأثیر هشت هفته تمرین مقاومتی بر سطح سرمی پروتئین واکنش گر C، ایترلوکین-6 و شاخص‌های لیپیدی مردان میان‌سال غیرفعال می‌باشد.

مواد و روش‌ها: این مطالعه از نوع نیمه تجربی و در سال ۱۳۹۱ در شهرستان ساری انجام شد. در این تحقیق، ۲۴ آزمودنی در دو گروه تجربی (۱۲ نفر) و کنترل (۱۲ نفر) به روش نمونه‌گیری در دسترس و هدفمند انتخاب شدند. برنامه‌ی تمرین مقاومتی در هشت هفته و در هر هفته، سه جلسه به مدت ۹۰ دقیقه باشد. در صد ۷۰ تا ۶۰ درصد یک تکرار بیشینه انجام شد. نمونه‌ی خونی پیش از شروع و پس از پایان مداخله تمرینی جمع‌آوری شد. با استفاده از نرم افزار SPSS، ویرایش ۱۵ مقایسه‌ی میانگین‌های درون‌گروهی و بین‌گروهی انجام و برای آزمون فرضیه‌ها، سطح معناداری $p < 0.05$ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد در گروه مقاومتی سطوح IL-6، CRP و IL-6 در صد ۱۴/۱۹، ۱۰/۱۰ و ۵۵/۹ درصد کاهش معناداری یافت ($P < 0.05$). شاخص‌های TG، TC، LDL-C و HDL-C در هر دو گروه تغییر معناداری نشان نداد ($P > 0.05$).

نتیجه‌گیری: هشت هفته تمرین مقاومتی از طریق کاهش معنادار CRP و IL-6، دو عامل خطر جدید قلبی - عروقی، می‌تواند در کاهش خطر بیماری آترواسکلروز و بهبود سلامت قلب و عروق موثر باشد.

واژه‌های کلیدی: پروتئین واکنشگر C، ایترلوکین-6، تمرین مقاومتی، مردان میان‌سال غیرفعال.

مقدمه

باشد. آترواسکلروزیس با افزایش رسوب تری گلیسرید، کلسیترول و کلسیم در سرخرگ‌های کرونری به وجود می‌آید. به نحوی که با ادامه‌ی رسوب چربی‌ها،

خطر بیماری‌های قلبی - عروقی در اثر افزایش سن، تشیدیشده و علت اصلی آن، آترواسکلروزیس می

در بیماری‌هایی مانند سکته‌ی قلبی حاد، عفونت‌های باکتریایی و ویروسی و آمبولی ریوی، مقدار CRP افزایش می‌یابد. در بیماری انفارکتوس قلبی، اندازه‌گیری CRP بهترین و حساس‌ترین آزمایشی است که می‌توان با آن نشانه‌هایی از نکروز و یا التهاب بافت عضلانی ماهیچه قلب را به دست آورد^(۷,۸). CRP از طریق سازوکارهایی مانند چسبیدن به فسفولیپیدهای سلول‌های آسیب دیده جهت فعال‌سازی سیستم کمپلمان و افزایش مصرف این سلول‌ها توسط ماکروفازها، تحریک سلول‌های آندوتیال برای بیان ژن مولکول‌های چسبان و کاهش بیان ژن نیتریک اکسید سیتاز باعث افزایش خطر آترواسکلروزیس می‌شود^(۹). در همین رابطه، ایترلوکین-6، یکی دیگر از شاخص‌های پیش‌التهابی پیشگویی کننده بیماری‌های قلبی-عروقی است. نتایج تحقیقات حاکی از این است که IL-6 تنظیم کننده پروتئین‌های فاز حاد، ضد التهاب و مهارکننده ایمنی می‌باشد و ممکن است به طور منفی پاسخ حاد را نیز تنظیم کند^(۱۰). نکته‌ی قابل ذکر آن است که بین شاخص‌های التهابی و شیوع بیماری‌های قلبی-عروقی، ارتباط تنگاتنگی وجود دارد و کاهش این شاخص‌ها با کاهش بیماری قلبی-عروقی همراه است^(۱۱,۱۲).

مطالعات نشان داده‌اند که اصلاح شیوه‌ی زندگی، کاهش وزن و افزایش فعالیت بدنی با کاهش CRP و IL-6 همراه بوده است^(۱۳). در این زمینه، دانگر و همکاران^(۲۰۱۰) با بررسی مقایسه‌ی یک دوره تمرین هوازی و مقاومتی بر سطوح IL-6 روی مردان مسن ۵۰ تا ۵۵ ساله نشان دادند که تمرینات مقاومتی موجب کاهش معنادار سطوح IL-6 می‌شود^(۵). در مقابل، لیریدی و همکاران^(۲۰۱۲) با بررسی ۱۶ هفته تمرین مقاومتی، استقاماتی و ترکیبی، بیان کردند که با وجود افزایش معنادار قدرت عضلانی، حداکثر اکسیژن مصرفی و شاخص‌های لیپیدی، تأثیری بر سطوح IL-6 و TNF- α CRP مردان میانسال ۶۰ تا ۶۳ ساله ندارد^(۱۴). در حالی که اکبرپور و همکاران

سرخرگ‌ها بسته شده و منجر به حملات قلبی می‌شود^(۱). بیماری قلبی، بیماری پیشرونده‌ای است که از دوران کودکی شروع شده و در سنین بالا، بروز می‌کند و امروزه، عامل اصلی مرگ و میر در دنیا صنعتی به شمار می‌رود^(۲). پیش‌بینی شده است که در سال ۲۰۲۵، مرگ و میر ناشی از بیماری‌های قلبی-عروقی در سطح جهانی احتمالاً از هر بیماری دیگری چون: عفونت، سرطان و ترومما فراتر رود^(۳). چاقی و کم تحرکی، دو عامل اصلی است که با احتمال بروز بیماری‌های قلبی-عروقی در ارتباط است^(۴). اگرچه افزایش لیپوپروتئین باچگالی پایین (HDL-C) و کاهش لیپوپروتئین باچگالی بالا (LDL-C) به عنوان شاخص‌های تشخیص خطر بیماری‌های قلبی-عروقی محسوب می‌شوند، ولی گزارش‌ها نشان می‌دهند برخی از افرادی که به بیماری‌های قلبی-عروقی مبتلا بوده‌اند، LDL-C و HDL-C طبیعی داشته‌اند. براساس تحقیقات انجام شده، گسترش بیماری‌های قلبی-عروقی می‌تواند زمینه‌ای التهابی داشته باشد. در این رابطه، التهاب عمومی (سیستمیک)، نقش محوری در توسعه و پیشرفت آترواسکلروزیس ایفاء می‌کند^(۲). از این‌رو، در دهه‌ی گذشته، توجه پژوهشگران بیشتر به شاخص‌های التهابی چون: فیبرینوژن، هاپتوگلوبین، ایترلوکین-6 (IL-6) و پروتئین واکنش‌گر C (CRP) به عنوان عوامل مستقل پیشگویی کننده بیماری‌های قلبی-عروقی معطوف شده است^(۶,۵). پروتئین واکنش‌گر C، پروتئینی است که کبد مسؤول ساخت آن است و در پاسخ سیستم ایمنی به جراحت و یا عفونت می‌باشد. این پروتئین، توسط سلول‌های دیواره‌ی شریان‌های کرونری و به‌شکل کروی و از پنج مونومر یکسان که با پیوندهای اشتراکی به‌هم چسبیده‌اند، ساخته می‌شود. مقدار این پروتئین در سرم و مایعات بدن افراد سالم اندک است، اما به هنگام واکنش‌های التهابی، این پروتئین ناگهان در مدت ۶ تا ۴۸ ساعت به سه هزار برابر مقدار طبیعی خود افزایش می‌یابد^(۶).

مواد و روش‌ها

این تحقیق، از نوع نیمه‌تجربی است که با طرح دو گروه تجربی و کنترل با پیش‌آزمون و پس‌آزمون در سال ۱۳۹۱ در شهرستان ساری انجام شد. نمونه‌ی آماری این تحقیق، شامل ۲۴ نفر مرد میان‌سال با دامنه‌ی سنی ۶۰ تا ۷۰ سال و نمایه‌ی توده‌ی بدنی ۲۲ تا ۲۵ کیلوگرم بر متر مربع بودند که به روش نمونه‌گیری انتخابی در دسترس و هدفدار انتخاب شدند. نخست افراد با ماهیت و نحوه همکاری با اجرای پژوهش آشنایی شدند. سالم‌بودن بر اساس پرسش‌نامه‌ی تندرنستی، عدم مصرف دارو، عدم استعمال دخانیات و عدم شرکت در هیچ برنامه‌ی تمرینی حداقل به مدت دو ماه پیش از شرکت در برنامه‌ی تمرینات از معیارهای این تحقیق بود. آزمودنی‌ها بر اساس شرایط تحقیق به صورت داوطلبانه در تحقیق شرکت‌کرده و فرم رضایت‌نامه را امضاء نمودند. سپس آزمودنی‌ها به‌طور تصادفی به گروه تجربی با میانگین سنی 22 ± 2 سال و گروه کنترل با میانگین سنی 21 ± 2 سال تقسیم شدند.

در این تحقیق برای ارزیابی ترکیبات بدن به ترتیب طول قد آزمودنی‌ها با قدسنج سکا (ساخت کشور آلمان) با دقت ۵ میلی‌متر، محیط باسن و کمر با متر نواری (ماپس-ژاپن) با دقت ۵ میلی‌متر، وزن با دقت ۱۰۰ گرم و درصد چربی بدن توسط دستگاه بیوالکتریکال ایمپدنس (مدل In body-720 کره جنوبی) اندازه‌گیری شد. از تقسیم وزن بدن بر مجذور قد به متر، نمایه‌ی توده‌ی بدن بر حسب کیلوگرم بر متر مربع به دست آمد. جهت اندازه‌گیری محیط باسن و کمر، محقق دور کمر آزمودنی‌ها را با یک متر نواری در کمترین نقطه (بین انتهای پایینی قفسه سینه و ناف) بر حسب سانتی‌متر و دور باسن (در عریض‌ترین محل، روی کفل) بر حسب سانتی‌متر اندازه‌گیری کرد و از تقسیم آن دو بر هم، نسبت دور کمر به دور باسن هر یک از آزمودنی‌ها تعیین شد. تمامی اندازه‌گیری‌ها در حالی انجام شد که آزمودنی‌ها از چهار ساعت

(۲۰۱۳) با بررسی ۱۲ هفته تمرین مقاومتی دایرها و در هر هفته، سه جلسه‌ی ۹۰ دقیقه‌ی ای با شدت ۷۰ تا ۸۰ درصد یک تکرار بیشینه روی مردان چاق غیرورزشکار ۲۰ تا ۲۵ سال، به این نتیجه رسیدند که سطوح سرمی IL-6 و لپتین کاهش معنادار یافت (۱۵). در مقابل، کوهت و همکاران (۲۰۰۶) با مطالعه‌ی تأثیر ۱۰ ماه (در هفته، سه جلسه‌ی ۴۵ دقیقه‌ای) تمرین مقاومتی، انعطاف پذیری و هوایی روی مردان میان‌سال ۶۴ ساله، نتیجه گرفتند که تنها تمرینات هوایی باعث کاهش معناداری سطوح CRP، IL-6 و TNF- α شده و تمرینات مقاومتی بی‌تأثیر بوده است (۱۶). در همین رابطه، پیک و همکاران (۲۰۰۶) نشان‌دادند که پس از انجام تمرینات بیشینه و زیربیشینه، حرکت تاکردن آرنج دست راست و چپ، تنها سه ساعت پس از انجام تمرینات زیربیشینه، مقادیر IL-6 افزایش یافته است؛ این در حالی روی داد که پس از مداخله‌ی پروتکل بیشینه، تغییر معناداری دیده نشد. در تحقیق پیک و همکاران، مقادیر TNF- α در وهله‌های زمانی یک ساعت، سه ساعت و یک روز بعد از مداخله هر دو نوع برنامه‌ی تمرینی افزایش یافت (۱۷).

از آنجاکه تأثیر تمرینات مقاومتی، به اندازه‌ی تمرینات هوایی بر کاهش CRP و IL-6 به عنوان دو عامل خطر جدید قلبی-عروقی، موردت‌کلیدنیوده و درباره‌ی مداخله‌ی تمرینات مقاومتی بر کاهش پروتئین واکنش‌گر-C و ایترلوکین-6 ابهاماتی وجود دارد و نیز با عنایت به انجام مطالعات محدود در این زمینه، تحقیق حاضر با نظر به اهمیت تأثیر مثبت تمرینات مقاومتی در نوتولانی و افزایش توانمندسازی بیماران، به خصوص سالم‌دانان مبتلا به ضایعات قلبی-عروقی و بازگرداندن آن‌ها به فعالیت‌های طبیعی روزمره و با هدف بررسی تأثیر هشت هفته تمرین مقاومتی روی سطوح سرمی پروتئین واکنش‌گر-C، ایترلوکین-6 و شاخص‌های لیپیدی در مردان میان‌سال صورت گرفت.

نشست و حرکت پارویی با طناب بود. شش حرکت اول تمرین در هر جلسه شامل سه سه است با ۱۲ تا ۱۵ تکرار بیشینه و باشدت ۶۰ تا ۷۰ درصد یک تکرار بیشینه انجام شد. از هفته چهارم به بعد با توجه به پیشرفت آزمودنی‌ها، تمامی حرکات در چهار سه است اجرا شد. زمان استراحت بین ایستگاه‌ها و بین هر سه است یک دقیقه در نظر گرفته شد. مرحله‌ی سردکردن نیز ۱۰ دقیقه بود و در مجموع هر جلسه تمرین، حدود ۹۰ دقیقه به طول انجامید. در هر جلسه حرکت پارویی با طناب در سه سه است ۱۲ تکراری به صورت دو نفره و حرکت دراز و نشست نیز به شکل آزاد و بدون وزنه در سه سه است ۱۵ تا ۱۲ تکراری انجام شد. در این مدت، آزمودنی‌های گروه کنترل در هیچ فعالیت ورزشی شرکت نداشتند و فعالیت‌های طبیعی روزمره خود را انجام می‌دادند(۱۸).

در پایان داده‌های جمع‌آوری شده با کمک نرم‌افزار SPSS ۱۵ تجزیه و تحلیل شدند. پس از تائید نرم‌البودن توزیع نظری داده‌ها با استفاده از آزمون آماری اکتشافی شاپرورویلک و همگنی واریانس‌ها توسط آزمون لوون، از روش اندازه‌های تکراری برای مقایسه‌ی تغییرات واریانس درون‌گروهی و بین‌گروهی استفاده شد. برای آزمون فرضیه‌ها، سطح معناداری $P < 0.05$ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

مشخصات آزمودنی‌های گروه تجربی و کنترل در جدول ۱ نشان داده شده‌اند. نتایج جدول ۲، نشان می‌دهد که میانگین‌های درون‌گروهی در متغیرهای پروتئین واکنشگر C (P = 0.003)، ایترلوکین-6 (P = 0.001)، و گلکوز (P = 0.02)، کاهش معناداریافت، اما در گروه کنترل این تغییرات معنادار نبود(P > 0.05). لازم به ذکر است که تغییرات میانگین‌های درون‌گروهی TG، TC، HDL-C و LDL-C در هر دو گروه معنادار نبود(P > 0.05). هم‌چنین براساس نتایج این جدول، تغییرات میانگین‌های بین-

قبل از آزمون، از خوردن و آشامیدن خودداری کرده‌بودند و حتی الامکان مثانه، معده و روده‌ی آنها تخلیه شده بود. آزمودنی‌ها، مجوز ورود به طرح را پس از اندازه‌گیری فشارخون و ثبت الکتروکاردیوگرام و معاینه قلبی-عروقی توسط پزشک متخصص کسب کردند. در این تحقیق، طی دو وهله، نمونه‌های خونی از سیاهرگ دست چپ هریک آزمودنی در وضعیت نشسته و در حالت استراحت در ۲۴ ساعت پیش از شروع تمرینات و ۲۴ ساعت بعد از آخرین جلسه‌ی تمرین جمع‌آوری شد. تمامی نمونه‌گیری‌ها بین ساعت ۶ تا ۷ صبح در آزمایشگاه انجام شد. در این تحقیق، مقدار سرمی CRP به روش نفلومتری توسط کیت CRP انسانی MININEPH TM شرکت Binding Site بریتانیا و مقادیر ایترلوکین-6 سرمی به روش الایزا و با استفاده از کیت IL-6 شرکت آلمان اندازه‌گیری و تعیین شد. هم‌چنین، سطوح HDL-C، TC و TG سرمی با استفاده از کیت Biovendor سرکت پارس آزمون به روش آنزیماتیک تعیین شد. در این تحقیق، پروتکل تمرینی گروه تمرین مقاومنی شامل هشت هفته و هر هفته، سه جلسه تمرین بود. از هشت هفته‌ی تمرین، در هفته‌ی اول، سه جلسه به آشنایی آزمودنی‌ها به تمرینات با وزنه اختصاص یافت. شرکت-کنندگان در جلسات اولیه با هر وزنه ای که می‌توانستند حرکات را شروع کردن و به تدریج طی جلسات بعدی شدت تمرین را به دلخواه و زیر نظر مریبی افزایش دادند. در جلسه‌ی چهارم آزمون، یک تکرار بیشینه برای هر فرد در هر ایستگاه انجام و مقدار وزنه بر اساس آن تنظیم شد. برنامه‌ی تمرین شامل ۱۰ دقیقه گرمکردن (حرکات کششی و نرمشی) و سپس انجام هشت حرکت ایستگاهی بود. ایستگاه‌ها طوری طراحی شده بود که گروه عضلات بزرگ بدن در گیربودند و دو ایستگاه پشت سرهم عضلات مشابهی را در گیر نمی‌کرد. ایستگاه‌ها به ترتیب شامل: حرکات پرس پا، پرس سینه، بازکردن ساق پا، جلو بازو با هالتر، حرکت صلیب با دمبل، کشش جانبی پایین، دراز و

جدول ۱: ویژگی‌های آزمودنی‌های شرکت کننده در مطالعه

متغیرها						گروه‌ها
(انحراف معیار $\pm$ میانگین)						
نمايه توده بدن	وزن	قد	سن			
(کیلوگرم/مترمربع)	(کیلوگرم)	(سانتی متر)	(سال)			
۲۴/۵ $\pm$ ۲/۴	۷۳/۲ $\pm$ ۷/۶	۱/۷۳ $\pm$ ۰/۳۱	۶۴/۲ $\pm$ ۲/۲	تجربی (۱۲ نفر)		
۲۴/۲ $\pm$ ۱/۱	۷۱/۳۱ $\pm$ ۳/۲	۱/۷۲ $\pm$ ۰/۳۶	۶۲/۲ $\pm$ ۲/۱	کنترل (۱۲ نفر)		

جدول ۲: مقایسه تغییرات واریانس درون گروهی و بین گروهی در سطوح پروتئین واکنشگر C، اینتلرولوکین-۶ و شاخص‌های لیپیدی سرمی مردان میانسال غیر فعال

تغییرات		نمونه‌های خونی			متغیرها	
بین گروهی	درون گروهی	پس آزمون*	پیش آزمون*	گروه‌ها		
سطح معنی داری	سطح معنی داری					
.۰۰۰۷†	.۰/۰۰۳†	۲۲۷۷ $\pm$ ۲۹۷/۹۰	۲۸۱۶ $\pm$ ۳۰/۰/۴۱	تجربی	پروتئین واکنش گر C	
	.۰/۲۷۵	۲۶۴۶ $\pm$ ۲۹۸/۶۹	۲۸۱۱ $\pm$ ۲۱۸/۶۸	کنترل	(نانوگرم/میلی لیتر)	
.۰۰۰۵†	.۰/۰۰۱†	۳/۸۰ $\pm$ ۰/۲۱	۴/۲۷ $\pm$ ۰/۲۵	تجربی	اینترلرولوکین-۶	
	.۰/۲۸۰	۴/۳۲ $\pm$ ۰/۲۵	۴/۴۳ $\pm$ ۰/۲۵	کنترل	(پیکوگرم/میلی لیتر)	
.۰/۱۶۳	.۰/۱۴۳	۱۲۱/۱۷ $\pm$ ۱۹/۴۸	۱۲۹/۹۲ $\pm$ ۱۰/۴۸	تجربی	تری گلیسرید	
	.۰/۸۳۱	۱۳۲/۱۷ $\pm$ ۱۷/۶۷	۱۳۳/۲۵ $\pm$ ۱۱/۳۹	کنترل	(میلی مول/لیتر)	
.۰/۲۲۱	.۰/۳۲۰	۱۷۷/۳۴ $\pm$ ۲۱/۱۱	۱۸۷/۴۵ $\pm$ ۱۶/۴۹	تجربی	کلسترول تام	
	.۰/۸۲۰	۱۹۲/۵۰ $\pm$ ۳۶/۱۳	۱۸۹/۸۳ $\pm$ ۱۶/۹۶	کنترل	(میلی مول/لیتر)	
.۰/۶۸۴	.۰/۴۷۴	۹۲/۸۳ $\pm$ ۱۹/۸۱	۹۸/۵۸ $\pm$ ۱۱/۴۳	تجربی	لیپوپروتئین کم چکال	
	.۰/۸۱۱	۸۹/۷۵ $\pm$ ۱۶/۳۲	۸۷/۷۵ $\pm$ ۲۰/۰/۸	کنترل	(میلی مول/لیتر)	
.۰/۷۲۱	.۰/۶۲۲	۴۶/۷۵ $\pm$ ۱۱/۵۰	۴۴/۰/۸ $\pm$ ۸/۳۴	تجربی	لیپوپروتئین پرچگال	
	.۰/۵۶۰	۴۸/۴۱ $\pm$ ۱۱/۱۲	۴۵/۱۶ $\pm$ ۹/۱۹	کنترل	(میلی مول/لیتر)	
.۰/۰۳۰†	.۰/۰۲۰†	۳۰/۷۵ $\pm$ ۳/۴۹	۳۴/۰/۰ $\pm$ ۳/۸۸	تجربی	درصد چربی بدن	
	.۰/۲۸۳	۳۴/۲۵ $\pm$ ۳/۸۶	۳۵/۵۰ $\pm$ ۳/۷۵	کنترل		

*: داده‌ها براساس انحراف معیار $\pm$ میانگین نشان داده شده است. †: سطح معنی داری $P < 0.05$ در نظر گرفته شده است.

غیرفعال بود. این پژوهش نشان داد که هشت هفته تمرین مقاومتی در مردان میانسال، منجر به کاهش ۱۹/۱۴ درصدی سطوح سرمی پروتئین واکنش گر C مردان میانسال شد. نتایج پژوهش حاضر، با یافته‌های داستانی و همکاران (۲۰۱۳) و عابدی و همکاران (۲۰۱۲) همخوانی دارد (۱۹، ۲۰). داستانی و همکاران (۲۰۱۳) با بررسی هشت هفته تمرین هوایی و در هر هفته، سه جلسه باشدت ۵۰ تا ۶۰ درصد حداکثر ضربان قلب، کاهش سرمی CRP را گزارش کردند (۱۹). عابدی (۲۰۱۲) پس از مداخله‌ی ۱۲ هفته‌ی سه جلسه‌ای تمرین ترکیبی (هوایی -

گروهی در متغیرهای پروتئین واکنش گر C ($P=0/0006$), اینتلرولوکین-۶ ($P=0/005$) و گلوكز ($P=0/03$) در بین دو گروه تجربی و کنترل، تفاوت معنادار دارد، اما در مقادیر TG، LDL-C، TC و HDL-C تفاوت معناداری بین دو گروه تجربی و کنترل مشاهده نشد ($P \geq 0/05$).

بحث

هدف از مطالعه‌ی حاضر، بررسی تأثیر هشت هفته تمرینات مقاومتی بر سطوح پروتئین واکنش گر C اینتلرولوکین-۶ و برخی شاخص‌های لیپیدی مردان میانسال

سطوح سرمی CRP، هنوز به صورت کامل شناخته نشده است، اما محققان اثر ضد التهابی فعالیت بدنی را یکی از سازوکارهای کاهش یافتن سطوح سرمی CRP و IL-6 بیان می‌کنند^(۳۰). در اغلب یافته‌ها نشان داده شده که به واسطه افزایش یافتن حداکثر اکسیژن مصرفی، التهاب سیستمیک (CRP) کاهش می‌یابد^(۳۱). در واقع بالا بودن حداکثر اکسیژن مصرفی در افراد فعال و ورزشکار نشان‌دهنده اثر ضد التهاب سیستمیک در اثر فعالیت بدنی تنظیم است^(۳۱). براساس شواهد، عامل IL-6 و TNF- α به مقدار قابل توجهی از بافت چربی، به‌ویژه چربی احشایی رها می‌شوند. رهایی آن‌ها از بافت چربی، از راه تحریک سمپاتیکی افزایش می‌یابد و از آنجا که فعالیت بدنی منظم، سبب تنظیم کاهشی تحریک سمپاتیکی می‌شود، احتمال دارد به کاهش ترشح TNF- α (تحریک-کننده قوی تولید IL-6) و کاهش IL-6 (کاهش تحریک-کننده قوی تولید CRP) منجر شود^(۳۲) و احتمالاً این مکانیزم نیز در کاهش CRP و IL-6 گروه تمرين اثرگذار بوده است. با توجه به نقش CRP در روند آتروزی، تنظیم تولید NO در سلول‌های اندوتیالی و کنترل فعالیت اندوتیال، تولید و ترشح سایتوکاین‌های متعدد و افزایش فعالیت پیش‌التهابی ادیپوکاین‌ها، از آن به عنوان عاملی فراتر از یک عامل فعالیت التهابی استفاده می‌شود^(۳۳). افزایش آنزیم‌های آنتی اکسیدان^(۳۴) و درنتیجه افزایش ظرفیت آنتی اکسیدان عضلات اسکلتی فعال^(۳۵)، افزایش سایتوکاین‌های ضد التهاب (IL-4 و IL-10) و نیز افزایش سایتوکاین‌های ضد التهاب در سلول‌های تک‌هسته‌ای خون به عنوان مکانیزم‌های افزایش حداکثر اکسیژن مصرفی بیان می‌شوند^(۳۰) و احتمالاً این مکانیزم‌ها، در کاهش CRP گروه مقاومتی موثر بوده است. نتایج تحقیق نشان داد که هشت هفته تمرين مقاومتی، موجب کاهش ۱۱ درصدی IL-6 شد. این نتایج با یافته‌های اردنس و همکاران^(۲۰۱۳) و دانگر و همکاران^(۲۰۱۰) همخوانی دارد^(۵,۳۶)، اما با یافته‌های لیبردی و همکاران^(۲۰۱۲)، فیلیپس و همکاران

مقاومتی) روی مردان جوان سالم، کاهش معنادار CRP را تأثیرگذارد^(۲۰). نتایج تحقیق ما با یافته‌های مانی و همکاران^(۲۰۱۳)، رحیمی و همکاران^(۲۰۱۲) و گائینی و همکاران^(۱۳۸۷) همخوانی ندارد^(۲۱, ۲۲, ۲۳). مانی و همکاران^(۲۰۱۳) با بررسی تمرينات هوایی به مدت ۱۸۰ دقیقه در هفته و باشدت ۴۰ تا ۵۵ درصد اکسیژن مصرفی، دریافتند که سطوح CRP تغییر معناداری پیدانمی کنند^(۲۳). رحیمی و همکاران^(۲۰۱۲) با بررسی اثر هشت هفته تمرين هوایی و در هر هفته سه جلسه باشدت ۶۰ تا ۸۰ درصد ضربان قلب ذخیره روی ۳۰ زن میانسال غیرفعال، به‌این نتیجه رسیدند که سطوح سرمی IL-6 و CRP تغییر معنادار نیافتد. در صورتی که، سطوح TNF- α کاهش معنادار یافته^(۲۲). بنابراین، می‌توان گفت که حداقل دو ماه تمرين منظم مقاومتی با شدت‌های مختلف، می‌تواند موجب کاهش CRP و کاهش خطر آتروزی شود. یکی از سازوکارهای پاتوفیزیولوژیک التهاب، تولید سایتوکاین‌ها در پاسخ به محرك‌هایی مانند LDL اکسیدشده، ماکروفازهای همراه با پلاک آتروسکلروزی و دیگر عوامل خطرساز مانند هموسیستین می‌باشد^(۲۴, ۲۵). در مطالعات آزمایشگاهی، مشخص شده است که ترکیبات از این سایتوکاین‌ها تولید CRP و لکوسیتوز را تحریک-می‌کند و ورزش منظم، می‌تواند سبب کاهش LDL اکسیدشده، هموسیستین و به دنبال آن کاهش سطح CRP سرم شود^(۲۶). فعالیت ورزشی می‌تواند به طور مستقیم با کاهش تولید سایتوکاین‌ها در بافت چربی، عضله و سلول‌های تک‌هسته‌ای باعث کاهش CRP شود^(۲۴, ۲۵). هم چنین می‌تواند از طریق افزایش حساسیت انسولینی و بهبود عملکرد اندوتیال، به طور غیرمستقیم، CRP موجود در خون را کاهش دهد^(۵). با این حال، علت تفاوت در نتایج این پژوهش‌ها می‌تواند اختلاف در برنامه‌های تمرينی مثل: شدت تمرين^(۲۷)، طول دوره‌ی تمرين^(۲۸) و نوع آزمودنی‌ها^(۲۹) باشد. با این که سازوکارهای احتمالی اثر فعالیت‌های ورزشی مقاومتی منظم بر کاهش

حال انقباض اغلب در ورزش‌های شدید و کوتاه مدت زیادمی‌شود(۴۰، ۲۰). این افزایش ناشی از اثرات ورزش بر بافت چربی و افزایش لیپولیز و اکسیداسیون چربی(۲۶)، بر هموستاز گلیکوژن در کبد(۵) و تاثیر ضدالتهابی آن است. افزایش ایترلوکین-۶، در این شرایط با افزایش ایترلوکین-۱۰ و کاهش TNF- α می‌تواند تاثیر مهاری بر فعالیت سلول‌های تنظیم‌کننده T داشته باشد(۴۱). تحقیقات نشان داده‌اند که میزان ایترلوکین-۶، طی فعالیت‌های ورزشی شدید که با التهاب و آسیب بافتی همراه است، نیز افزایش می‌یابد(۳۲). همچنین از آنجا که غلظت ایترلوکین-۶ با ذخایر سوختی عضلات، بهویژه گلیکوژن در ارتباط است، فعالیت درازمدت می‌تواند موجب تخلیه‌ی این ذخایر و کاهش ایترلوکین-۶ شود(۳۹).

در این پژوهش، در هر دو گروه شاخص‌های TC، TG و LDL-C، HDL-C، این راستا، اولsson و همکاران (۲۰۰۷) اعلام نمودند که تمرینات ورزشی بر نیم‌رخ لیپیدی افرادی که TG طبیعی دارند تغییر چندانی ایجاد نمی‌کند و اکثرًا این شاخص‌ها در افرادی تغییرمی‌کند که TG و LDL-C بالاتر یا HDL-C پایین‌تری داشته باشند(۱۰). شاید، دلیل معنادارشدن شاخص‌های لیپیدی در این پژوهش، بالا بودن نسبی HDL-C در آن‌ها نیز باشد. همچنین، پژوهشگران براین باورند که سطوح نیم‌رخ‌های لیپیدی به راحتی تحت تاثیر ورزش و فعالیت بدنی قرارنمی‌گیرد و بهویژه HDL-C که بسیار به‌شدت تمرین بستگی دارد(۴۲). برخی تحقیقات، تمرینات ورزشی به همراه رژیم غذایی و یا کاهش وزن را نیز علت تغییر در نیم‌رخ‌های لیپیدی اعلام کردند(۱۰). در یک نتیجه‌گیری کلی، یافته‌های این پژوهش نشان داد هشت هفته تمرین مقاومتی از طریق کاهش معنادار CRP و IL-6 به عنوان دو عامل خطر جدید قلبی-عروقی، می‌تواند در کاهش خطر بیماری آتروواسکلروز و بهبود سلامت قلب و عروق موثر باشد. لذا انجام‌دادن تمرینات

(۲۰۱۰) و پیک و همکاران (۲۰۰۶) همخوانی ندارد(۱۴، ۱۷، ۳۷). اردنس و همکاران (۲۰۱۳) دریافتند که ۱۰ هفته تمرین هوازی و هر هفته سه بار به مدت ۴ دقیقه و باشدت ۵۵ تا ۶۵ درصد ضربان قلب، موجب کاهش معنادار سطح IL-6 می‌شود(۳۶). دانگر و همکاران (۲۰۱۰) کاهش معنادار سطح IL-6 در گروه تمرین مقاومتی را نسبت به گروه هوازی گزارش کردند(۵). لیبردی و همکاران (۲۰۱۲) گزارش کردند ۱۶ هفته تمرین مقاومتی، استقامتی و ترکیبی، با وجود عدم تغییر معنادار در سطوح IL-6، TNF- α و CRP آزمودنی‌ها، منجر به افزایش معنادار قدرت عضلانی، حداکثر اکسیژن مصرفی و بهبود شاخص‌های لیپیدی می‌شود(۱۴). فیلیپس و همکاران (۲۰۱۰) با بررسی دو نوع تمرین مقاومتی با شدت‌های بالا و متوسط روی مردان جوان تمرین نکرده، مشاهده کردند که تمرین با شدت متوسط در مقایسه با تمرین با شدت بالا، منجر به افزایش IL-6 بلا فاصله بعد از تمرین می‌شود(۳۷). پیک و همکاران (۲۰۰۶) نشان دادند که تمرینات بیشینه و زیربیشینه در خم کردن آرنج دست راست و چپ، منجر به افزایش IL-6 در سه ساعت بعد از تمرینات زیربیشینه می‌گردد، اما تغییر معناداری در پروتکل بیشینه دیده نشد(۱۷).

به‌نظرمی‌رسد علت وجود تفاوت در نتایج یافته‌ها، اختلاف در سن، نژاد، برنامه‌های تمرینی، رژیم غذایی و نوع آزمودنی‌ها باشد. زیرا ایترلوکین-۶، یکی از سایتوکاین‌های پیش‌التهابی است که از بافت چربی ترشح می‌شود و سطح موجود در گردش خون آن به‌طور مستقیم با مقدار چربی مرتبط است(۱). اثر ورزش و فعالیت بدنی بر تولید ایترلوکین-۶، به‌شدت تمرین، مدت تمرین و حجم عضلانی بدن وابستگی زیادی دارد(۳۸). غلظت گلیکوژن درون سلولی عضلات، محرك مهمی برای تولید ایترلوکین-۶ است؛ به عبارت دیگر، ایترلوکین-۶، به عنوان یک سایتوکاین حساس به ذخایر گلیکوژن نیز عمل می‌کند(۳۹). ایترلوکین تولیدشده توسط عضله در

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله از زحمات بی‌دربیغ آزمودنی‌های
شرکت‌کننده که در انجام این پژوهش ما را یاری کردند،
تشکر و قدردانی می‌نماییم.

مقاآمتی، می‌تواند به عنوان شیوه‌ی مناسب در پیشگیری از
بیماری‌های قلبی عروقی توصیه شود.

References

1. Libby P, Bonow R, Mann D, Zipes D. Braunwald's Heart Disease: A Textbook of Cardiovascular Medicine. 8ed. Saunders; 2007.
2. Blake GJ, Ridker PM. Inflammatory bio-markers and cardiovascular risk prediction. *J Intern Med*. 2002; 252(4):283-94.
3. Turk J, Laughlin MH. Physical activity and atherosclerosis which animal model? *Can J Appl Physiol*. 2004; 29 (5):657-83.
4. Lira FS, Yamashita A, Uchida M, Zanchi N, Gualano B, Martins E, Caperuto E, Seelaender M. Low and moderate, rather than high intensity strength exercise induces benefit regarding plasma lipid profile. *Diabetol & Metab Syndr*. 2010; 2(31):131-42.
5. Donges CE, Duffield R, Drinkwater EJ. Effects of resistance or aerobic exercise training on interleukin-6, C-reactive protein, and body composition. *Med Sci Sports Exerc*. 2010; 42(2):304-13.
6. Nicklas BJ, Hsu FC, Brinkley TJ, Church T, Goodpaster BH, Kritchevsky SB, Pahor M. Exercise training and plasma C-reactive protein and interleukin-6 in elderly people. *J Am Geriatr Soc*. 2008; 56(11):2045-52.
7. Roberts MA, Hare DL, Ratnaike S, Ierino FL. Cardiovascular biomarkers in CKD: pathophysiology and implications for clinical management of cardiac disease. *Am J Kidney Dis*. 2006; 48(3):341-60.
8. Hashemian M, Vakili A, Akaberi A. Effect of glucose-insulin-potassium on Plasma concentrations of C-reactive protein in Acute ST-Elevation Myocardial Infarction. *Pak J Med Sci*. 2011; 27(3):673-6.
9. Kasapis C, Thompson PD. The effects of physical activity on serum C-reactive protein and inflammatory markers: a systematic review. *J Am Coll Cardiol*. 2005; 45(10):1563-9.
10. Olson T, Dengel D, Leon A, Schmitz K. Changes in inflammatory biomarkers following one-year of moderate resistance training in overweight women. *Int J Obes*. 2007; 31(6):996-1003.
11. Pearson T, Mensah G, Alexander R, Anderson J, Cannon R, Criqui M, Fadi YY, Fortmann SP, Hong Y, Myers GL, et al. Markers of inflammation and cardiovascular disease: application to clinical and public health practice: A statement for healthcare professionals from the Centers for Disease Control and Prevention and the American Heart Association. *Circulation*. 2003; 107(3):499-511.
12. Kritharides L. Inflammatory markers and outcomes in cardiovascular disease. *PLoS Med*. 2009; 6(9):e1000147.
13. Jorge ML, de Oliveira VN, Resende NM, Paraiso LF, Calixto A, Diniz AL, Resende ES, Ropelle ER, Carvalheira JB, Espindola FS, et al. The effects of aerobic, resistance, and combined exercise on metabolic control, inflammatory markers, adipocytokines, and muscle insulin signaling in patients with type 2 diabetes mellitus. *Metabolism*. 2011; 60(9):1244-52.
14. Libardi CA, De Souza GV, Cavaglieri CR, Madruga VA, Chacon-Mikahil MP. Effect of resistance, endurance, and concurrent training on TNF- α , IL-6, and CRP. *Med Sci Sports Exerc*. 2012; 44(1):50-6.
15. Akbarpour M. The Effect of Resistance Training on Serum Levels of Adipokine and Inflammatory Markers of Cardiovascular Disease in Obese Men. *Qom Uni Med Sci J*. 2013; 7(3):1-10.
16. Kohut ML, McCann DA, Russell DW, Konopka DN, Cunnick JE, Franke WD, Castillo MC, Reighard AE, Vanderah E. Aerobic exercise, but not flexibility/resistance exercise, reduces serum IL-18, CRP, and IL-6 independent of beta-blockers, BMI, and psychosocial factors in older adults. *Brain Behav Immun*. 2006; 20(3):201-9.
17. Peake JM, Nosaka K, Muthalib M, Suzuki K. Systemic inflammatory responses to maximal versus submaximal lengthening contractions of the elbow flexors. *Exerc Immunol Rev*. 2006; 12:72-85.
18. Hosseini Kakhk S, Amiri Parsa T, Azarnive M, Hamedinia M. The Effect of Resistance Training, Aerobic Training and Detraining on the Lipid Profile and CRP in Obese Girls. *Sabzevar Uni Med Sci*. 2011; 18 (3) :188-97.[Persian]
19. Dastani M, Rashidlamir A, Saadatnia A, Ebrahimnia M. The effect of eight weeks of aerobic training on hsCRP and resistant levels in menopause women. *Euro J of Experi Bio*. 2013; 3(4):43-7.
20. Abedi B. The effects of 12-wk combined aerobic/resistance training on C-reactive protein (CRP) serum and interleukin-6 (IL-6) plasma in sedentary men. *Yafteh*. 2012; 14 (4) 14 (4) :95-106.[Persian]

21. Gaeini A, Dbydy Roshan, BG, Ravasi A, Gold J. Effect of aerobic interval training on the most sensitive marker of inflammation predicts cardiovascular disease in older rats Research on Sport Sciences. 2009; 1(19):39-54.
22. Rahimi A, Hojjat S, Besharati A, Shokrgozar A, Masoumi S. The effect of an Aerobic exercise on IL6, CRP and TNFa concentration in women. Ann Bio Res. 2012; 3(1):125-31.
23. Many G, Hurtado ME, Tanner C, Houmard J, Gordish-Dressman H, Park JJ, Uwaifo G, Kraus W, Hagberg J, Hoffman E. Moderate-intensity aerobic training program improves insulin sensitivity and inflammatory markers in a pilot study of morbidly obese minority teens. Pediatr Exerc Sci. 2013; 25(1):12-26.
24. Warnberg J, Nova E, Romeo J, Moreno LA, Sjostrom M, Marcos A. Lifestyle-related determinants of inflammation in adolescence. Br J Nutr. 2007; 98(1):S116-20.
25. Kamal NN, Ragy MM. The effects of exercise on C-reactive protein, insulin, leptin and some cardio metabolic risk factors in Egyptian children with or without metabolic syndrome. Diabetol Metab Syndr. 2012; 4(1):27.
26. Namazi A, Agha Alinejad H, Piry M, Rahbarizadeh F. Effect of short long circles resistance training on serum levels of homocysteine and CRP in active and inactive women. J Endo & Meta. 2010; 12(2):169-76.[Persian]
27. Fischer CP. Interleukin-6 in acute exercise and training: what is the biological relevance? Exerc Immunol Rev. 2006; 12:6-33.
28. Kasapis C, Thompson PD. The effects of physical activity on serum C-reactive protein and inflammatory markers: a systematic review. J Am Coll Cardiol. 2005;45(10):1563-9.
29. Mendham AE, Donges CE, Liberts EA, Duffield R. Effects of mode and intensity on the acute exercise-induced IL-6 and CRP responses in a sedentary, overweight population. Eur J Appl Physiol. 2011; 111(6):1035-45.
30. Smith JK, Dykes R, Douglas JE, Krishnaswamy G, Berk S. Long term exercise and atherogenic activity of blood mononuclear cells in persons at risk of developing ischemic heart disease. JAMA. 1999; 281(18):1722-7.
31. Church TS, Barlow CE, Earnest CP, Kampert JB, Priest EL, Blair SN. Associations between cardio respiratory fitness and C-reactive protein in men. Arterioscler Thromb Vasc Biol. 2002; 22(11):1869-76.
32. Christopherson J, Sumer V, Kirkendall D, Jones M. Effects of Exercise Detraining on Lipid Storage in Rats. Transactions of the Illinois State Academy of Science. 1999; 92(3-4):203-9.
33. Gomes F, Telo DF, Souza HP, Nicolau JC, Halpern A, Serrano CV Jr. Obesity and coronary artery disease: role of vascular inflammation. Arq Bras Cardiol. 2010; 94(2):255-61.
34. Taddei S, Galetta F, Virdis A, Ghiadoni L, Salvetti G, Franzoni F, Giusti C, Salvetti A. Physical activity prevents age-related impairment in nitric oxide availability in elderly athletes. Circulation. 2000; 101(25):2896-901.
35. Powers S, Ji L, Leeuwenburgh C. Exercise training-induced alterations in skeletal muscle antioxidant capacity: a brief review. Med Sci Sports Exerc. 1999; 331:987-97.
36. Ordonez FJ, Rosety MA, Camacho A, Rosety I, Diaz AJ, Fornieles G, Garcia N, Rosety-Rodriguez M. Aerobic training improved low-grade inflammation in obese women with intellectual disability. J Intellect Disabil Res. 2014;58(6):583-90.
37. Phillips MD, Mitchell JB, Currie-Elolf LM, Yellott RC, Hubing KA. Influence of commonly employed resistance exercise protocols on circulating IL-6 and indices of insulin sensitivity. J Strength Cond Res. 2010; 24(4):1091-101.
38. Hashemian M, Vakili A, Akaberi A. Effect of glucose-insulin-potassium on Plasma concentrations of C-reactive protein in Acute ST-Elevation Myocardial Infarction. A randomized clinical trial. PJMS Reading Tools. 2011; 27(3):673-6.
39. Hosseini Kakhk S, Amiri Parsa T, Azarnive M, Hamedinia M. The Effect of Resistance Training, Aerobic Training and Detraining on the Lipid Profile and CRP in Obese Girls. J Sabzevar Uni Med Sci. 2011; 18 (3) :188-97.[Persian]
40. Martins R, Veríssimo M, Coelho e Silva M, Cumming SP, Teixeira AM. Effects of aerobic and strength based training on metabolic health indicators in older adults. Lipids Health Dis. 2010; 9:76.
41. Gleeson M. Immune functions in sport and exercise. J Appl Physiol. 2007; 103:693-9.
42. Strasser B, Siebert U, Schobersberger W. Resistance training in the treatment of the metabolic syndrome: a systematic review and meta-analysis of the effect of resistance training on metabolic clustering in patients with abnormal glucose metabolism. Sports Med. 2010; 40(5):397-415.

Changes in C-reactive protein, interleukin-6 and lipid biomarkers in sedentary middle-aged men after resistance exercise

Ehsan Mir,

MS.c of sport physiology, Faculty of Physical Education and Sports Sciences, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad-Iran

Seyyed Reza Attarzadeh Hosseini,

Associate Professor in Sport Physiology, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad-Iran

Mojtaba Mir Sayeedi,

MS.c of sport physiology, Faculty of Physical Education and Sports Sciences, Islamic Azad University of Kalale, Golestan, Iran

Keyvan Hejazi

PhD student of Physical Education and Sport Sciences, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran

Received:21/02/2014, Revised:13/04/2014, Accepted:06/05/2014

Corresponding author:

Seyyed Reza Attarzadeh Hosseini
Paradise Daneshgah, Azadi Square, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, IRAN.
E-mail: rattarzadeh@yahoo.com

Abstract

Background: The risk of developing diabetes and cardiovascular disease in the elderly, obese and sedentary population is high. Exercise can improve metabolic disorders associated with these diseases. The aim of this study was to investigate the effect of eight weeks resistance exercises on C-reactive protein (CRP), Interleukin-6 (IL-6) and lipid biomarkers in sedentary middle-aged men.

Materials and Methods: This quasi-experimental study was conducted in 2012 in the city of Sari. In this study, 24 subjects were randomly divided into two groups; experimental and control group (each group 12). The resistance exercise program was performed for eight weeks, 3 times a week, 90 minutes per session, with intensity of 60-70 one repetition maximum. Blood samples were collected before and after the exercise intervention. Data were analyzed using SPSS version 15 and $P<0.05$ was statistically considered significant.

Results: The results showed that in the resistance exercise group, CRP, IL-6 and percent body fat decreased by 19.14%, 11.00% and 9.55% , respectively ($P<0.05$). Although, total cholesterol, triglyceride, HDL-cholesterol and LDL-cholesterol levels were unchanged in two groups ($P>0.05$).

Conclusion: Eight weeks resistance exercises, through decreasing CRP and IL-6 levels, two known new risk factors, can reduce atherosclerosis and be effective in cardiovascular health.

Keywords: C-reactive protein, Interleukin-6, Resistance exercise, Sedentary middle-aged men